

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Douze points

22 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat het model van de lekenstaat volgens Cliteur tegenovergesteld is aan het multiculturele model: in de lekenstaat is geen plaats voor religie in het publieke domein, terwijl in het multiculturele model verschillende religies op voet van gelijkheid aanwezig zijn in het publieke domein 1
- een uitleg dat de plaats voor religie in de lekenstaat vergelijkbaar is met de plaats voor politiek op het Eurovisiesongfestival: in beide gevallen is er geen plaats voor dergelijke uitingen in de publieke ruimte, omdat deze neutraal moet zijn 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het model van de lekenstaat betekent volgens Cliteur dat er geen staatssteun voor godsdienst mag zijn en religie niet zichtbaar aanwezig mag zijn op plekken waar vertegenwoordigers van de staat optreden. Binnen het multiculturele model zijn verschillende religies of culturen juist op voet van gelijkheid aanwezig in het publieke domein 1
- De plaats die religie inneemt in de lekenstaat is te vergelijken met de plaats die politiek inneemt op het Eurovisiesongfestival, omdat in beide gevallen de publieke ruimte neutraal moet zijn en er daarom geen plaats is voor dit soort statements. Net zoals agenten in de lekenstaat geen zichtbare religieuze symbolen zoals een hoofddoek of kruisje mogen dragen, zijn op het Eurovisiesongfestival politieke symbolen zoals vlaggen van niet-deelnemende landen of groepen verboden. Ook de taal moet neutraal zijn. Net zoals in de lekenstaat politieke leiders zich niet over religie moeten uitspreken, mogen deelnemers van het Eurovisiesongfestival zich niet uitspreken over politieke kwesties 1

23 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat democratie volgens Kelsen een relativistische wereldbeschouwing veronderstelt: inzicht in absolute waarheid is onmogelijk 1
- een argumentatie of het diskwalificeren van liedjes met een politieke boodschap democratisch is, met een van Kelsens kenmerken van een democratie: de meerderheid heeft het voor het zeggen / elke opvatting moet een kans krijgen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Kelsen is inzicht in absolute waarheid voor de mens onmogelijk. Hij vindt dat trouw blijven aan democratische waarden daarom betekent dat je elke opvatting een kans moet geven om steun van de bevolking te behalen. Door een bepaalde opvatting uit te sluiten kan er volgens Kelsen geen sprake van een volkswil zijn. Een democratie houdt dan op een democratie te zijn 1
- Volgens mij is het diskwalificeren van liedjes met een politieke boodschap democratisch, omdat het voldoet aan het kenmerk van de meerderheidsregel. De uitsluiting vindt namelijk plaats op basis van het wedstrijdreglement. Alle deelnemers stemmen hiermee in; er is dus sprake van de regel van de meerderheid. Je zou daarom kunnen stellen dat de volkswil waar Kelsen zich op baseert in het wedstrijdreglement is vastgelegd en niet zozeer in de liedjes zelf 1

of

- Volgens mij is het diskwalificeren van liedjes met een politieke boodschap niet democratisch, omdat het niet voldoet aan het kenmerk van meningsrelativisme. Elke opvatting moet een kans krijgen binnen een democratie: alle overtuigingen zijn gelijk en moeten getolereerd worden. Diskwalificeren is altijd een manier waarop je een bepaalde opvatting uitsluit en niet tolereert, daarom kan dit volgens mij nooit democratisch zijn 1

24 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een definitie van vrijheid op basis van de slogan van het Eurovisiesongfestival 1
- een vooronderstelling bij deze definitie 1
- een implicatie van deze definitie 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Op basis van de slogan van het Eurovisiesongfestival kan je vrijheid definiëren als de vrijheid om te mogen zijn wie je bent, in alle kleuren van de regenboog 1
- Een vooronderstelling bij deze definitie is dat mensen individuele keuzevrijheid hebben, dat ieder mens ook zichzelf wil zijn 1
- Een implicatie van deze definitie is dat er geen ruimte is voor standpunten die deze vrijheid willen beperken 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat het huidige stemproces van het Eurovisiesongfestival past bij Mills opvatting dat iedereen stemrecht moet hebben: stemrecht voor eenieder motiveert / zorgt voor betrokkenheid 1
- een uitleg dat het huidige stemproces van het Eurovisiesongfestival past bij Mills opvatting dat er ongelijk stemrecht moet zijn: kennis en onwetendheid moeten geen gelijk recht hebben 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het huidige stemproces van het Eurovisiesongfestival past bij Mills reden voor stemrecht voor iedereen. Volgens Mill is het namelijk goed als iedereen betrokken is bij beslissingen waar ze belang bij hebben. Universeel stemrecht motiveert en verheft volgens hem burgers. Als alleen vakjury's het voor het zeggen hadden bij het Eurovisiesongfestival, dan zou het misschien veel minder kijkers trekken. Doordat iedereen mee mag stemmen zijn mensen juist betrokken 1
- Tegelijkertijd is het volgens Mill terecht dat de stem van de vakjury naar verhouding zwaarder meetelt dan die van een televisiekijker. Mill stelt namelijk dat sommige mensen intelligenter of verstandiger zijn dan anderen, omdat zij meer scholing hebben gehad. Hij is tegen gelijk stemrecht, omdat je daarmee onwetendheid een gelijk recht geeft aan kennis. Een vakjury heeft meer technische kennis van muziek en zij zou daarom een objectiever oordeel kunnen vellen over de kwaliteit van een liedje. Daarom zou de stem van een muzikexpert zwaarder moeten meetellen 1

26 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg met tekst 2 dat groepsdruk volgens Schumpeter een reden is voor irrationeel gedrag: mensen worden beïnvloed door een (culturele) groep.

voorbeeld van een goed antwoord:

Volgens Schumpeter is menselijk gedrag vaak irrationeel. Een van de redenen is de invloed van de groep. Door groepsdruk gaan mensen zich minder verantwoordelijk en intelligent gedragen. Deze druk kan ook uitgaan van de culturele groep waar iemand deel van uitmaakt. Als televisiekijker denk je misschien helemaal onafhankelijk je stem uit te brengen, maar eigenlijk word je beïnvloed door de cultuur waarin je bent opgegroeid.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een argumentatie of vriendjespolitiek in een democratie onvermijdelijk is, met Schumpeters opvatting van democratie als markt: democratie draait om competitie / het handelen in stemmen.

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens mij is vriendjespolitiek onvermijdelijk. Schumpeter benadrukt met zijn model van democratie als markt, dat democratie uiteindelijk gaat om het winnen van stemmen en daarmee om competitie. Hoe je precies 'handelt' in stemmen maakt niet zoveel uit, zolang aan bepaalde voorwaarden als tolerantie wordt voldaan. Als je denkt dat vriendjespolitiek te vermijden is, snap je volgens mij niet waar democratie om draait en ontken je de irrationele kanten van menselijk gedrag.

of

- Volgens mij kan vriendjespolitiek wel vermeden worden en moeten we ons hier in een democratie ook actief voor inzetten. Ik ben het daarom ook niet eens met Schumpeters opvatting van democratie als markt, waarbij alles maar om competitie draait en mensen worden weggezet als irrationele wezens zonder verantwoordelijkheidsgevoel. Volgens mij is dat veel te negatief gedacht. Juist in een democratie moeten we verder kijken dan ons directe eigenbelang. Vriendjespolitiek heeft daarom geen plaats in een democratie.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 30 juni.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	https://extinctionrebellion.nl/eisen/ , geraadpleegd op 6 sep 2022
tekst 2	Hoe (vriendjes)politiek is het Songfestival?, NOS op 3, 22 mei 2021
afbeelding	Rosa Parks, Workers.org